

André Hübner-Ochodlo hraje v Polsku cizince

Polský režisér německého původu režiruje u Bezručů

JANA KNIŽATKOVÁ

V současné době zkouší v ostravském Divadle Petra Bezruče hru Agnieszky Osiecké *Vlci* hostující režisér André Hübner-Ochodlo. Hra vznikla na motivy jedné z knih spisovatele Isaaca B. Singera. Do češtiny text přeložila Irena Lexová.

André Hübner-Ochodlo se narodil v Německu, kde také studoval „praktickou teatrologii“, jak obor sám nazývá, u profesora Andrzeje Wirtha. Později v Polsku studoval herectví a zpěv. Divadlo a hudba jsou jeho největší životní lásky. Momentálně žije a pracuje v Polsku. Je ředitelem divadla v Sopotech. Do Ostravy zavítal na pozvání dramaturgyně Petry Kohutové už loni, kdy byla hra v dramaturgickém plánu. André Hübner-Ochodlo však ve svém termínovém kalendáři nenašel prostor, proto se realizace Vlku přesunula do letošní sezóny. Česká premiéra se uskuteční 28. ledna.

Když jsem v Polsku končil studia, rozhodli jsme se s přáteli z ročníku, že založíme divadlo. Naše plány jsme uskutečnili a 1. září 1989 jsme otevřeli Teatr Ateliér v Sopotech. Hned na počátku devadesátých let ale vznikly ekonomické problémy a herci se rozešli do jiných divadel. Já vlastně nyní vykonávám funkci impresária. V roce 1994 jsme dostali od města Sopoty budovu u pláže, stojí hned vedle grandhotelu a je to nejhvězdičtější místo, které by si člověk mohl přát. Od toho okamžiku se divadlo začalo prosazovat do povědomí publika i kritiky. Naše hry se dočkaly uznání, začali s námi spolupracovat vynikající herci z Národního divadla ve Varšavě a skvělí skladatelé jako

například Zygmund Konecny, který napsal hudbu i ke hře, kterou režiruji v Ostravě. Po smrti Agnieszky Osiecké nese divadlo její jméno - Teatr Ateliér im. Agnieszky Osiecké.

? Hra *Vlci* byla napsána v lastně na objednávku pro vaše divadlo. O čem pojednává?

Často se říká, že hlavní postava Herman je jakýmsi alteregem Isaaca Singera. Na scéně se divák setká s osudy čtyř lidí, jejichž život je poznamenán holocaustem. Herman se zachrání v Polsku v se-

rozhovor

ně u jedné vesničanky. Pak se spolu rozhodnou odejít do Ameriky a vezmou se. Na cestě Herman poznává další ženu - Mášu. Je přesvědčen, že jeho první žena Tamara byla zastřelena spolu s dětmi. V Americe se však ukáže, že Tamara žije. Nakonec má Herman tři manželky, protože si vezme i Mášu. Hra je ve svém významu tragická. Agnieszka Osiecka navíc přimyslela, což u Singera není, svět caddiků, židovských kněží. Jejich svět je světem, který chce, aby na světě existovalo dobro. Caddik vidí v nejhorším fašistovi jeho lidskou krásu. Reálný svět a svět caddiků stojí v kontrastu. Caddikové mají i roli komentátorů. Je to hra o hříšných lidech, kteří po holocaustu hledají své místo v životě a snaží se vzít svůj život do vlastních rukou.

? Dočela jsem se, že ostravská inscenace bude hudebně o něco bohatší než sopotská...

Vybral jsem ještě dva hudební fragmenty. Tady se mi totiž povedlo něco, co v Polsku nebylo možné, protože naše scéna je ještě menší a měl jsem místo jen pro jednoho caddika. Hudba je však chvílemi napsána pro více hlasů. Na prvním konkursu, který jsem dělal, jsem viděl, že se zde budou moci uplatnit tři caddikové, kteří zazpívají písně, jak byly napsány. Jsem velice spokojený, že se podařilo najít mladé a nadšené

Nabídky z jiných divadel přijímá André Hübner-Ochodlo výjimečně. V Ostravě režiruje, protože se jedná o hru A. Osiecké *Vlci*. Foto ARCHIV

konzertaristy, kteří ze sebe vydávají všechno. Skvělí jsou i představitelé zmíněné čtrveřice - Kostas Zerdalogu, Alena Sasínová-Polarczyk. Zdena Przebindová a Marcela Capková. Každá zkouška přináší něco nového a panuje tady opravdu tvůrčí klima.

? Jakým jazykem se domlouváte s herci na zkouškách?

Když jsem přijel poprvé, zkoušel jsem s Petrou Kohutovou mluvit rusky, ale šlo nám to velice obtížně. Pak jsem se rozhodl mluvit polsky, což se ukázalo být nejmoudřejší. S představiteli caddiků se občas domlouvám anglicky a technicky šel tak mluvit anglicky. Velkým ulehčením v tomto směru je pro mě skutečnost, že tady dělám hru, kterou po textové stránce znám velmi důkladně.

Znám každou větu a každé věty, kterou herci říkají, rozumím.

? Vystudoval jste také zpěv, který jste označil za jednu ze svých čtí omich lásek. Jaké hudbě se věnujete?

Už delší dobu se vedle divadelní práce věnuji i interpretaci židovských písní. Se svou skupinou zpívám písně v jidiš. S naším posledním programem, který se jmenuje *Shalom* a je v pořadí už čtvrtý, koncertujeme nejen v Polsku, ale i v zahraničí. Loni jsme byli například v Izraeli nebo ve Spojených státech amerických. Na svém kontě máme už i několik alb.

? A vaše herecké ambice?

Jednou jsem dostal příležitost hrát hlavní roli. Byl to cizinec. Tehdy jsem pochopil, že nechci

být hercem. Herci prožívají na scéně specifický stres a je třeba být určitým způsobem otevřený, což neumím. Od té doby vím, že chci zpívat své recitály, že chci být hodinu a půl na scéně sám a zpívat své písničky, svá minidramata. Občas v polském filmu nebo v televizi přijmu malou roli. V poslední době jsem hrál Reka a pak Francouze. Je to zábava, pokud je dobrý scénář, dobře mi zaplatí a film dělá dobrý režisér s dobrými herci. Ostatně moje náklonnost k filmu se čím dál tím více spojuje s prací v divadle. V poslední době spolupracujeme s videostudiem v Gdaňsku. Snažím se přenést různé filmové postupy do svých inscenací. Je to velice podnětné.

? Pokud jsem dobře pochopila, dostáváte v polských filmech role cizinců, protože máte akcent.

Jasně, že mám přízvuk. Poláci ho ale nemohou identifikovat. Jsem velice pyšný na to, že nemám vysloveně německý akcent. Prostě mám svůj přízvuk. A musím říci, že si ho dokonce trochu vědomě pěstuji. Mám schopnost překrucovat některá slova, což je uším Poláků velice příjemné.

? Jakým způsobem trávíte v Ostravě volný čas, pokud vám nějaký zbývá?

Občas zhlédnu nějaké představení. Viděl jsem například zdejšího Hamleta, který je velmi zajímavý, nebo Bernardu, což je taky velmi zdařilá inscenace. Byl jsem se podívat i v Národním divadle na druhé premiéře baletu *Time Of Dance*. Musím říct, že jsem byl nadšen. Taký jsem byl na koncertě, jednou v kině a občas jen tak bloumám městem. V Ostravě je možno nalézt velice zajímavá zákoutí. Jsou tu i různé občůdky, kde člověk může koupit hezké dárky. K Vánocům jsem tady například v jedné malé galerii koupil krásnou ručně malovanou keramiku. Navíc mi vyhovuje spojení s Gdaňskem. EuroCity jede až do Varšavy, kde přestoupím na další vlak, a jsem v Gdaňsku.

MORAVSKOSLEZSKÝ DEN, 14.1.2000, A. 12

DIVADELNÍ SPOLEČNOST PETRA BEZRUČE

Dva nejbližší premiérové tituly DSPB

Hra polské autorky Agnieszky Osiecké *Vlci* bude poprvé uvedena na českých jevištích v pátek 28. ledna v 19.00 hodin v režii André Hübnera-Ochodla.

postupně vstoupily do jeho života, a mezi kterými se nedokáže rozhodnout, je zakládán především jejich vlastními slabostmi, vášněmi a snad i opra-

turgyní Petrou Kohutovou. Koho by zajímala podrobnější fakta vážící se k osobnosti režiséra a k uvedení této hry v Divadle Petra Bezruče, doporučujeme poslední číslo časopisu *divadlo*.

Příští premiérou pak bude v březnu uvedení poměrně známé a často uváděné hry Milana Kundery *Jakub a jeho pán*. Dramaturgyně Jana Pithartová vysvětluje, proč padla volba právě na tento titul: „Je to nádherná komedie, jedna z nejlepších českých her dvacátého století. Jejím tématem jsou otázky po původu a smyslu lidského bytí, po smyslu a cíli naší životní pou- ti, které si člověk myslící odnepaměti klade a jsou prapůvodním zdrojem všech jeho úzkostí. Diderotův román, podle nějž Milan Kundera napsal tuto hru, vznikl ve šťastném věku osvícenství, kdy poznání a pokrok přinášely

lidstvu ještě optimistické vyhlídky. Jakub a jeho pán je hra plná hlubokého smutku i plnokrevné radosti, tak jako život sám. A při vši šizravé nezodpovědnosti otázek „odkud a kam jdeme“ (potažmo proč tu jsme a co si s tím máme počít) jednoznačně přitakává životu se všemi jeho tragickými i komickými souvislostmi. Věřím, že může osvitit i naši dnešní unavenou a často potměšlou mysl.“

Do divadelního prostoru u Bezručů se Jakub a jeho pán výborně hodí a herci DSPB mohou dobře ztvárnit role, které hra nabízí. Navíc jsme před rokem navázali velmi dobrou spolupráci s režisérem Jiřím Seydlerem, který se Denisem Diderotem i Milanem Kunderou léta zabývá. Z obsazení uvedeme alespoň Norberta Lichého (Jakub) a Michala Przebindu (Pán), hudbu k představení složil Jiří „Slupka“ Svěrák. (ný)

Kostas Zerdalogu v inscenaci *Vlci*

Text hry napsala Osiecká na motivy povídek nositele Nobelovy ceny za literaturu (1978) I. B. Singera *Nepřítelé*, *Příběh lásky* a na objednávku sopotského Divadla Ateliér, které v roce 1989 založil právě André Hübner-Ochodlo (od r. 1997 nese toto divadlo jméno Agnieszky Osiecké). Ochodlo, osobnost s mezinárodní režijní zkušeností, je též populárním interpretem židovských písní (na svém kontě má inscenace v divadlech polských, německých i v legendárním moskevském divadle Na Tagance, několik alb židovské hudby a řadu turné, která obsáhla i USA, Kanadu či Izrael). Vlci jsou dramatem lidí, do jejichž života neúprosně sáhla válka, ale osud Hermana a tří žen, které

vdovou láskou. Osiecká – podobně jako autor předlohy Singer – osud Židů nijak neheroizuje, svým postavám nepřisuzuje jednoznačná znaménka. Herman: „Já jsem se nestal Hitlerovou obětí, byl jsem jí už dávno předtím.“ Singer si ostatně za tyto názory vysloužil odsouzení ze strany ortodoxních Židů. Hermana hraje Kostas Zerdalogu, Mášu Alena Sasínová, Jadwigu Marcela Capková a Tamaru Zdena Przebindová. Součástí náročné herecké přípravy bylo také samostudium talmudu nebo několikahodinová prohlídka koncentračního tábora v Osvětimi, kterou absolvovali představitelé Caddiků Roman Harok, Kajetán Písařovic a Honza Malý spolu s drama-

Alena Sasínová-Polarczyk

Foto: Lucie Gurková

Ostrava 26.1.2000

Tragikomedie o strastiplných lidských osudech

V krematoriích
shořela těla,
jinde duše

LADISLAV VRCHOVSKÝ

Premiéru hry Agnieszky Osiecké „Vlci“ na motivy románu I. B. Singera „Nepřítel: Příběh lásky“ uvedla 28. ledna ostravská Divadelní společnost Petra Bezruče. Pohostinsky se adaptace, scény (obraz světa před Zdi nářků) a režie ujal režisér, herec, šansonier, zakladatel a ředitel divadla Teatr Atelier v Sopotech André Hübn-

recenze

ner-Ochodlo. Kostýmy ve spolupráci s režisérem vytvořila Elzbieta Daszkowska, krásnou hudbu napsal Zygmunt Konieczny.

Příběh hry je zdánlivě banální jediný muž žije se třemi ženami. Tím mužem je však člověk skoro zářekem uniknuvší nacistickému vyhlazování Židů, jeho žena jsou omylem za mrtvou pokládána první manželka, druhá žena, se kterou byl oddán na základě občanského práva poté, co se stal domnělým vdovcem (kdysi sloužila v jeho židovské domácnosti coby polská služka a milenka), třetí je Židovka, která usluhuje o sňatek s hlavním hrdinou podle židovského práva. Před

Kostas Zerdoglu (Herman) věrně zobrazil muže pronásledovaného láskou a už neschopného jejího opětvání, jeho naivní, vesnický prostou manželku Jadwigu ztvárnila Marcela Čapková. Foto LUCIE GURKOVÁ

oči diváka se však díky hlubokému režisérovu porozumění skrytým hloubkám utrpení židovské a obecně lidské duše objevuje obraz vypáleného nitra člověka, který pod dopadem strašlivých ran osudu už neví, kým je, čemu věří, kdo je jeho Bůh a zdali vůbec nějakého Boha má, neví, co je dobré a co špatné. Jedno z deseti přikázání (Nepožádáš ženy bližního svého) jako by se zde převrátilo v imperativ určený ženám, které zoufale bojují o lásku jediného milovaného muže. Ce-

lek je však svědectvím o tom, jak hrůzné se holocaust zapsal do života dnes žijících potomků židovského národa, jak otřásl jejich několikatisíciletou vírou.

Kostas Zerdoglu v hlavní roli Hermana věrně zobrazuje muže pronásledovaného láskou a už neschopného lásky, jeho naivní, vesnický prostou a zoufale milující současnou manželku dojemně ztvárňuje Marcela Čapková, atraktivní milenku Mášu s přehledem a divácky vděčně (přitom vkusně a nepodbíživě) hraje Ale-

na Sasinová-Polarczyk. Vysoce kvalitní herecký výkon podává Zdena Przebindová v roli domněle mrtvé první ženy. Výborní jsou zpívající „cadíkové“ Roman Harok, Kajetán Pišarovic j. h. a Jan Maléf. Jediným (a nepatrným) problémem je dvouhodinová délka inscenace hrané bez přestávky (která by ovšem byla ke škodě celistvosti). Kvalitní hra uvedená v dramaturgii Petry Kohutové také vyvolává litost nad odchodem této dramaturgyně z Ostravy do divadla v Karlových Varech.

MORAVSKOSLEZSKÝ DENÍK 3. 2. 2000, 1. 12

Spanilá jízda ze Sopot do Ostravy

V pozadí jeviště, na místě prospektu či horizontu, zborcená zad. Kompaktní, a přece členitá. Složená z okenních rámu - do sebe zaklesnutých a v němž tichu věci jakoby úsečkami a úhly svého vymezení usilujících, co z nich neumdlávající tlak trosek vynese do popředí. Zřícenina domu, z něhož nezbývá nic než svislá plocha pravouhelných rámu bez oknic, rolet, skel, bez ochrany proti světu, který může bez zábrany a překážek nahlížet i naslouchat. Za neexistujícími okenními tabulkami-průhledy stejně tiše-vyzývavě do výše nakupené listěné sívo: hřbety knih, rozetvené stránky i nehybné osamělé listy. Kdysi tu žili ti, pro něž tištěné, psané, mluvené slovo bylo součástí života. Na hofe, nad uspořádaným zánikem, tři zachovalé okenní rámy sružené na románský způsob: místo pro svatého muže, místo pro nebe.

Jevišťe samo - místo pro pozemské bytí. Dvojí existenci: čistounkou pro povinnost s náklonností, ale bez lásky, a rozhranou pro nezviadatelnou vášně, pro rozkoš bez odpovědnosti.

Předscéna - snižená o pár stupňů, třetí stupeň do nicoty, peko, v němž se nejen zjevují, ale i žijí andělé: mrtvých? živých? zmarů? naděje?

A na bývalém místě nápoje budky nepřítelš velká, ale dostatečná - aby se do ní stišněně i pečlivě vešel člověk - levná tlučice či velký papundeklový kufř s bizarně poskládanou mužskou postavou. Úkryt, útočiště, ulita? Zdánilivě náhodně, jakoby ze zlomyslného, perverzního rozmaru pohozené uložené tělo ožívá. Patří Hermanu Broderovi, s nímž si jeho metafyzický šprýmar zahál osudový kousek. Je sice v Americe, v New Yorku, v Brooklynu konce čtyřicátých let, ale zároveň je stále po dlouhé tři roky skryt hluboko v senku polské vesnické chalupy počátku čtyřicátých let, aby nebyl popraven, umučen, zplynován. S jeho „rozpořbovaním“ a „rozžítím“ zjišťujeme - pro Hermana, pro jevištní i hledištní účastníky jaksi osudové - že na jeho případě se nepoděpsal tolik totalitní, vyhlazovací systém, jako obvyčejná, do všeobecného obrazu zapadající

postava, postava výjimečná, vyrůstající z pravidla. Jak praví jeho autor: „...v literatuře je výjimka vlastně pravidlem.“

Jeho autor. Je Jim Isaac Bashevis Singer. Stvořil Hermana Brodera v *Nepřítel: Příběh lásky*. Do jevištní podoby pod názvem *Vlci* jej na motivy napsala tichá, skromná a přece ceněná, uznávaná a uctívaná Agnieszka Osiecká (1937-1997), plodná autorka mnoha žánrů (divadelních, filmových, televizních i písňových), v posledních letech svého života spoluvytvářící sopotského Divadla Atelier, jež od jejího skonu nese ve svém názvu její jméno. Agnieszce Osiecké je třeba přiznat, že zdroj své inspirace, svého „po polsku jidiš“, „angličtina-american“ nejen písničích, ale i cizích, vnímavého a ojedinelého autora (vznamenáného Nobelovou cenou za literaturu 1978), cíl. Když jím osidluje a zabydluje jevišťe. Uchovává v zestrčené podobě jeho dialogy zhuštěné na čtyři osoby - muže a jeho tři ženy - a na hlas rabína Lamperta. Umně do dialogů vkládá nejpodstatnější epická sdělení i repliky vedlejších románových postav, aby nemálla nesouvislostmi. A dotváří i v Singerově duchu - postavu cadíka, zbožného „svatého“ muže, jehož synové titul dědili, stali se z nich rabíni, za jejichž myšlením a skutky putoval ve svých vyprávěních nejen I. B. Singer, ale i stejné uznávání spisovatele jako Martin Buber, náš Jiří Langar v Devíti branách a mnozí další autoři.

Podobně režisér inscenace, André Hübn-Ochodlo (nar. 1963), zakladatel sopotského Atelieru (1989), nejprve „šansonier“ jidiš písní, herec. Absolvent prestižních univerzit v Německu a Polsku, Slážišta v Rusku na moskevské Tagance aj. Evropan s rozptěním od Atlantiku po Ural, se shodnou jazykovou kvalifikací. A s krůpějemi té zaniklé - polsko-ukrajinskobělorusko-haličské - a přece nezničitelné chasidské radostnosti i zbožnosti v krevním oběhu a s přibývajícím tázavou i rozhodnou „rabinskou moudrostí“ v duchu i duši. Poddajný i revolující, ale především uvytýžt žlt jak v diaspoře, tak v otevřeném světě - v obou s účtů, uznáním, úspěchem. A navíc schopný obdařit svou režij-

Kostas Zerdoglu (Herman) a Alena Sasinová-Polarczyk (Máša) Snímek LUCIE GURKOVÁ

ně-hercko-pěveckou vizi odpovídajícími jevištním prostorem a obsadit ji nesehlávajícími tvůrčími hereckými bytostmi.

Tři mladí cadíkové ve třech zmíněných nebeských „rámech“ - Roman Harok, Kajetán Pišarovic a Jan Maléf z ostravské konservatoře - obstarávají trojlásně i unisono a hlavně bezchybně žalostné, radostné, náladové, tázavé i konejšivé zpěvy, opatření dlouhými lokýnkovitými pejzy, jarmulkami a rašicím vousem, odpovědi-neodpovědi na otázky, které si klade Herman Broder, nebo mu je klade „nějaký nebeský mozek“, který „na něm provádí pokusy podobné těm, které provádějí němečtí doktoři na Židech“.

Hraje ho Kostas Zerdoglu. Ošuntělý, v pomackaném obleku, nerozhodný, vtáčený, a přece výrazně charismatický nejen pro své tři ženy na jevišti, ale pro celé hlediště. Všechny vichní mu jaksi až úpěnlivě naslouchají, jako by se opravdu chtěli dozvědět něco podstatného o svých problémech.

Jeho tři ženy? Polskou křesťanskou panenskou Jadwigu, která ho bez vědomí své rodiny udržovala po tři léta zahrabaného v senku, hraje s nepopsatelnou naivitou a důvěřivostí mladíček vesničanky Marcela Čapková - manželku, již si po všech válečných pohromách povínován

vděčnost vzal, což je kruté pouto. Mášu, „osudovou“ ženu, vášnivou, nesmlouvavou, neodolatelně přítelivou a vždy schopnou zmařit všechna Hermanova rozhodnutí, hraje vehementně se všemi atributy k tomuto ženství příslušujícími Alena Sasinová-Polarczyk. A Tamara, ta jediná a pravá manželka, která byla spolu s dětmi zastřelena, odepšana ze seznamu živých, ale vyhrabala se z jámy a díky polským dobrodincům přežila - mrtvá, zchátralá, „oživilá“, „krásná“, to je Zdena Przebindová. Má ten nejtěžší úkol. Je v pekle - živoucích - a stává se - s otazníky - andělem života? smrti?

Kdo ví? Herman končí stejně jako začal: v tlučici, kufři či senku. Ne neochoten, ale neschopen dorozumět se, což je mu dáno do vlnku.

To vše ve vnímavém, pozorném a dokonale českém překladu (včetně písňových textů) Irena Lexová.

HELENA SÚCHARŮPOVÁ
Divadlo Petra Bezruče Ostrava - Agnieszka Osiecká: *Vlci* (na motivy Isaaca Bashevisa Singera *Nepřítel: Příběh lásky*). Překlad Irena Lexová. Adaptace, režie, scénografie André Hübn-Ochodlo, kostýmy Elzbieta Daszkowska a André Hübn-Ochodlo, hudba Zygmunt Konieczny, dramaturgie Petra Kohutová. Premiéra 28. ledna 2000.